

Yusuf Said Uçak'ın İntiharı: Sol, Feminizm, İfşa ve Linç

Mücahit GÜKTEKİN, 9 Haziran 2025

<https://islamianaliz.com/makale/25202139/mucahit-gultekin/yusuf-said-ucakin-intihari-sol-feminizm-ifsa-ve-linc>

Beş gün önce Yusuf Said Uçak isminde üniversite öğrencisi bir gencin intihar haberi sosyal medyaya yansıdı. Ben olaydan “Devrimci Gençlik Dernekleri” (DGD) isimli hesabın yaptığı açıklamayla haberdar oldum. Açıklamayı ve bu açıklamanın “alıntılandığı” bütün retwitleri okudum. Daha sonra DGD, biri “Yeni Demokrat Kadın” (YDK) hesabının yaptığı açıklamaya cevap olmak üzere, iki açıklama daha yaptı. Onları ve konuya ilişkin bulabildiğim başka paylaşımları da okudum. Bu arada intihara ilişkin internette bir tarama yaptım. Maalesef Yusuf Said’in kimliğine ve olayın nasıl gerçekleştiğine ilişkin yeteri kadar bilgi olmadığını belirtmeliyim. Bu arada Yusuf Said’in İmamoğlu eylemlerinde DGD’ye örgütlendiğini de ifade edelim. Nitekim ilk üç gün boyunca tartışmalar bir kişinin intiharından çok, örgütsel savunusu ve suçlamalar bağlamında yürüdü.

Olayın merkezinde “Yusuf Said’in bir kadına cinsel taciz”de bulunduğu iddiası yer alıyor. İddia henüz somut bir kanıt olmadan 3 Haziran günü “anonim” bir hesap tarafından “Teşhir Ediyoruz! Bu Bir Cinsel İstismar İfşasıdır!” üst başlığıyla sosyal medyada paylaşıyor. Yapılan paylaşımlarda Yusuf Said’in dört kadın tarafından dövüldüğü (bazı feministlerin ifadesiyle “cezalandırıldığı”) görülüyor. Ardından Yusuf Said’e yönelik sosyal medyada bir linç kampanyası başlıyor. Bu paylaşımların yapılmasından bir gün sonra, 4 Haziran günü, Yusuf Said Uçak intihar ediyor. Yusuf’un intiharından sonra ifşa ve linç mekanizmasını işleten kişiler sosyal medya hesaplarını kapatıp kayıplara karışıyor.

Devrimci Gençlik Dernekleri (DGD) yaptığı açıklamalarda -öz olarak- Yusuf’la ilgili iddiaları soruşturmak ve açıklığa kavuşturmak üzere bir süreç işletirken, iddia sahiplerinin konuyu sosyal medyaya taşıyıp ifşa mekanizmasını işletmesiyle sürecin akamete uğradığını ve bu trajik sonucun ortaya çıktığını vurguluyor. Fakat gerek DGD’nin yaptığı açıklama gerekse Yusuf’un arkadaşlarının yaptığı açıklamalar “ifşa ve linç” savunan feministler tarafından “fail aklama” olarak tanımlandı. Örneğin Yeni Demokrat Kadın hesabının yaptığı açıklama ifşa ve linç mekanizmasını savunurken bu mekanizmanın ardındaki mantığı da vurguluyor:

“Bütün bunların esas sebebi sistemin kadın ve LGBTİ+’lara yönelik şiddet karşısında failleri ve erkekleri cezasızlıkla ödüllendiren tutumlarının karşısında bir alternatif olabilmenin bize yolunu açan ‘kadının beyanı esastır, aksini ispat yükümlülüğü faile aittir’ ifadesinin devrimci saflarda adından çokça söz edilse de yaşam bulamamasıdır.”

Aralık Feminist Kolektif’in (@aralikfeminist) konuya ilişkin 8 Haziran’da yaptığı açıklama da “Kadının beyanı esastır, erkek aksini ispatlamakla yükümlüdür” ilkesini feminist mücadelenin en temel ilkelerinden biri olarak tanımlıyor.

Yusuf Said'e yönelik "ifşa ve linç mekanizmasını" işleten feministlerin örgütlü olduğu "Öğrenci Kolektifleri" (@kolektifler3) ise intiharın ardından 3 gün sessiz kaldıktan sonra bir açıklama yaptı. Açıklamada videoyu paylaşan kişinin örgütsel ilişkisinin kesildiği belirtilmekteydi. Olaya ilişkin belirsizlikleri aydınlatmasa da Öğrenci Kolektifleri'nin yaptığı açıklama ifşanın mantığını savunurken Yusuf'a yönelik gerçekleştirilen muameleyi "bireysel" bir karar olduğu gerekçesiyle sahiplenmemektedir:

"Yaşananların muhatabıyız, çünkü bu süreç bilginiz ve örgütlü tavrımız dışında gelişmiş olsa dahi içimizden bir kişi de bireysel kararıyla ve tarafımıza hiçbir bilgi vermeden bu sürecin parçası olmuştur."

Diğer taraftan Yusuf'un yakın arkadaşları, onun asla böyle biri olmadığını söylüyor, "taciz" iddialarını reddediyor ve Yusuf'un "yargısız infaza" uğradığını belirtiyor. Özellikle @oliviagrace1312 hesabının "Dostundan Biricik Yusuf İçin Birkaç Söz" başlığıyla yaptığı paylaşım ifşa ve linç mekanizmasının mantığını ve sonuçlarını kavramak açısından önemli ipuçları veriyor:

"Bu videoda bulunan kişiler Yusuf'un vefatını duyunca gönderilerini silip hesaplarını kapatıp sessiz kalsalar da yaptıklarıyla övünmüştür. Şahsımca feminizm [feminist demek istiyor sanırım] hareket olarak gördükleri şey tam da feminizmi baltalamıştır. Karşı olunması gereken şiddet, linç kültürü, yargısız infaz ve ahlaki-hukuki değerlerin yok sayılması yaşanmıştır. Ortada sadece iddia vardı, küçük bir açıklama yapılmadı, detaylar paylaşılmadı, bahsedilen taciz nedir hiç bahsedilmedi. Böyle ciddi bir süreci ciddiyetsizlikle yürütmüşlerdir. Hepsini geçiyorum, bunca ağır ve arkasında durulan bir ifşa varsa hukuki süreç başlatılmalıydı. 'Adalet zaten işlemiyor. Biz kadınların beyanını esas alırız.' diyerek Yusuf'a istediklerini yapmakta kendilerine hak biçtiler. Kadının beyanı hukuki süreçte esastır. Bir insanın hak savunuculuğunu yaptığını düşündüler ama Yusuf'un haklarını elinden aldılar. Hakkı yendi ve yok edildi. Yusuf bunları hak etmedi, aynı karşı taraf gibi Yusuf'a da kulak verilmeliydi."

*

Olay kısaca böyle. Kuşkusuz bu olayın tartışılması gereken çok yönü var. Her şeyden önce taciz iddiasına konu olan eylemin ne olduğu hakkında bir belirsizlik söz konusu. Arkadaşlarının yaptığı paylaşımlardan anladığım kadarıyla Yusuf Said'in taciz iddiasında bulunan kızla bir ilişkisi var. Kızla fiziksel anlamda yakınlaşıyorlar ama Yusuf Said yakınlaşmayı bir adım daha ilerletmek istediğinde kızın tepkisiyle karşılaşılıyor ve Yusuf hemen geri çekilip özür diliyor. Sonrasında kızdan uzaklaşıyor, kız yeniden iletişim kurmak istediğinde Yusuf mesafeli davranıyor. Daha sonra "taciz" iddiaları gündeme geliyor.

Bunlar ne kadar doğru bilemiyorum. Fakat nihayetinde ortada bir kadının "taciz iddiası", bu iddiaya dayanarak yapılan bir "ifşa ve linç" ve bunun sonucunda onurunu ve itibarını kaybettiğini düşünüp "intihar" eden bir genç var.

Fakat benim üzerinde asıl durmak istediğim nokta “ifşa ve linç” mekanizmasının feminist harekette bir “mücadele aracı” olarak kullanılıyor olmasıdır. Taraflar yeterince sorgulama konusu yapmasa da asıl sorun budur.

Bu mekanizma cinsiyete dayalı herhangi bir taciz/şiddet iddiasında, kadının beyanını kategorik olarak eksene almakta erkeği ise “olağan sabıkalı” konumunda sürece dahil etmektedir. Olayın ne olduğundan bağımsız olarak tarafların iddia ve savunuları “eşit doğruluk değerinde” görülmemektedir. Bunun böyle görülmesi beklenemez de zaten. Çünkü tekil bir olayda erkek, “erkek egemen hegemonyanın” bir üyesi; kadın ise bu hegemonyayı aşmak, asimetrik güç dengesini kadınlar lehine değiştirmenin temsilcisi olarak görülmektedir. Nitekim erkeğin savunusu daha başlangıçta “mansplaining” (erkek egemen açıklama) olarak tanımlanabilmekte, savununun kendisi “patriyarkanın yeniden üretimi”, “fail aklama” gibi “susturucu şablonlar” (buna tekfir mekanizmaları da diyebiliriz) aracılığıyla hükümsüz kılınmaktadır.

Yani ortada, müddeinin ya da failin cinsiyetinden bağımsız bir şekilde, kendi özgün koşullarında değerlendirilmesi gereken bir olay yoktur. Bu olayın nasıl değerlendirileceğine dair olay öncesi hazırlanmış “ideolojik kalıplar” vardır. Başka bir şekilde söylemek gerekirse bu, “davalı ve davacı” arasındaki hukuki bir davadan çok davalı ve davacının temsil ettiği ideolojik bir davadır. Nitekim DGD’yi konuyu “Yusuf’un ölümüne indirgemekle” itham eden Yeni Demokrat Kadın’ın (YDK) yaptığı açıklama bunu soğukkanlılıkla yansıtır:

“Konunun muhatabı politik öznelerden biri olan DGD’nin kamuoyuna ilk elden yaptığı ve sürecin bütününe dair bilgilendirme içermeyen açıklamanın ruhu, devrimci değerlerin büyük savunuculuğu adı altında en yakınımıza, mücadele alanlarımıza sirayet eden erkekliği bir kere daha üretmiştir. Bunu yaparken de aslında kadın mücadelesinin ürettiği değerler de mücadeleden dışlanmaktadır.”

Dahası YDK’ya göre ifşa bir mücadele yöntemidir ve Yusuf’un ölümü üzerinden kadınların bu yöntemi ellerinden alınmak istenmektedir. YDK açıklamasına buna dikkat çekerek başlar:

“İfşalara dönük tepkiler kadınların sorgulanması, yargılanması, mücadele yöntemlerinin mahkum edilmesine dönüşen sonuçlar yaratıyor. Bunun erkek egemenliğinin bilinçli olarak yaptığı manipülasyonlardan bir tanesi olduğunun altını çiziyoruz.”

“Bazı hatalar insanların canına mal” olsa da onlara göre bunun pek bir önemi yoktur. Önemli olan hegemonya savaşının kazanılmasıdır:

“Devrimci mücadelenin tarihinden biliyoruz ki bazı hatalar insanların canına mal oluyor. Coğrafyamızdaki mücadelenin tarihi maalesef bunun gibi onlarca örnek içermektedir. İfşa veya ezilenin ezene yönelik şiddeti devrimci mücadelenin yöntemlerinden biri olarak meşrudur, istenmedik sonuçlar üretmesi hem araçların hem de bu araçları uygulayanların hedef haline getirilmesine neden olmamalıdır. Olaya özne kadınları politik olarak yönlendirenler bugün sus pus olsa da özneler devrimciler tarafından sahiplenmelidir.”

Son cümleye özellikle dikkatinizi çekmek istiyorum: “Olaya özne kadınları politik olarak yönlendirenler bugün sus pus olsa da öznel devrimciler tarafından sahiplenmelidir.”.

Kanaatimce konunun özü tam da burasıdır. Bazı hesaplar tarafından Yusuf’un kaybının verdiği duygusallıkla “acımasız” bir yaklaşım olarak görülse de YDK burada bir gerçeği “saf haliyle” dile getirmektedir. Yusuf’a kaba şiddet uygulayan kadınları “karşı linçle” hedef tahtasına oturtarak ya da “örgütsel ilişkilerini keserek” sorunu çözemezsiniz. Bu kadınları “politik olarak yönlendiren”, onları güç dengelerinin asimetrik olarak dağıtıldığı bir savaşta asimetrik yöntemler kullanmaya ikna eden politik anlayışı masaya yatırmadan neyi halledeceksiniz? YDK’nın “cesaretle” ifade ettiği gibi, bu güç dengesizliğinin zaman zaman can kaybı gibi “istenmedik sonuçlar üretmesi” normaldir.

Bu açıdan bakıldığında YDK’nın DGD’ye yönelik ithamları haklıdır. Nitekim DGD, Yusuf Said’e uygulanan ifşa ve linç eleştirirken, bu eleştiriye yöntemin kendisine kadar derinleştirmemeyi tercih etmekte; bilakis yöntemin kendisini meşru görmektedir:

“İlgili süreç güvenli şekilde işletilirken ve şikayetçi kadın arkadaş ile tam bir iletişim sağlanmışken sosyal medyada plansız, ucu açık ve istismar edilmeye açık bir paylaşımın yer alması teşhir gibi kadın hareketinin önemli bir aracının bu biçimde kullanılması mekanizmanın zayıflatılmasına da yol açmaktadır. Yapılanların öz savunma manasında bir teşhir olmadığı açıktır. Bu araçların yanlış kullanılmasının tüm kadınlar açısından olumsuz sonuçları olabileceği için, azami hassasiyet gösterilmesi elzem olduğu halde bu aracı alelade bir linçten farksız biçimde hayata geçirenler tarafından gösterilen bu sorumsuzluk herkesin malumudur ki çok vahim bir sonuca yol açmıştır.”

Yusuf Said’i intihara götüren süreç sadece birkaç feministin paylaştığı video değildir. DGD şunu kendine sormaktan imtina ediyor: Yusuf Said’i asıl umutsuzluğa yönelten şey neydi? Daha başlangıçta kadının beyanının esas alındığı bir soruşturma sürecinden çıkacak sonuca güvenmemesi olabilir mi? “Olağan sabıkalı” olarak dahil edildiğiniz bir soruşturmanın sonucuna ne kadar güvenebilirsiniz ki? Kaldı ki, DGD konu kendilerine intikal eder etmez Yusuf Said’e “yaptırım” uyguladığını belirtmektedir:

“Komitede konuyla görevli kadın arkadaşımız müşteki kadına ulaşarak ilk teması yaklaşık 15 dakika içinde 19.50 civarı sağlamıştır. İlk temasın ardından iddianın kategorik olarak karantina prosedürü gerekli konulardan ‘kadına yönelik suçlar’ kapsamında olduğu anlaşıldığından, hakkında suç isnat edilen geçici üyemiz Yusuf’un üyelik süreci askıya alınmış ve soruşturma sonuçlanana kadar tüm dernek faaliyetlerinden el çektirilmiştir.”.

Şunu tekrar sormak istiyorum: Yusuf Said böyle başlayan bir soruşturma sürecinden çıkacak sonuca güvenmemiş olabilir mi? İddiaya karşı kanıt sorumluluğunun size yüklendiği, aksini ispat etmekle yükümlü tutulduğunuz ve söylediğiniz her şeyin “erkek” olarak söylediğinizi kenara not eden bir soruşturma süreci size ne kadar umut verici geliyor?

Nitekim bazı paylaşımlarda Yusuf’un kendini savunmak istemediği, sürekli “özür dileyerek” ve yapılan ithamlara boyun eğerek kendini suçladığı belirtilmektedir. Oysa her sorun aşılabılır,

her iddia cevaplanabilir, her linçle mücadele edilebilir. Yeter ki umut olsun. Umudun bittiği yerde sadece savunma değil, hayat da anlamsızlaşır ve yaşama sevinci biter.

Burada bir parantez açarak şunu da vurgulamak istiyorum: Gerek DGD'nin gerekse Öğrenci Kolektifleri'nin açıklamalarında "soruşturma", "yargılama", "cezalandırma" süreçlerinin bu yapılar tarafından işletilen rutin süreçler olduğunu görüyoruz. Belki de pek çoğu öğrenci olan, ideolojik saiklerle hareket etmeye yatkın kişilerin üç ay önce tanıştıkları bir kişinin geleceği hakkında karar vermesi size mantıklı geliyor mu?

Diğer taraftan konuya ilişkin bazı feminist hesaplar, ifşa yönteminin yanlış kullanımının feminist kazanımlara zarar vereceğini belirtmekte; "kadının beyanının soruşturmanın başlaması için esas" olduğunu, sonrası için sürecin iddialarla değil kanıtlarla yürümesi gerektiğini vurgulamaktadırlar. Ancak yukarıda da vurguladığım gibi, erkek cinsiyetini kategorik olarak "şaibeli" gören bir önvarsayım tarafların açıklamalarını aynı doğruluk değerinde görmeye ne kadar açık olacaktır? Örneğin her iki taraf için de kanıt getirmenin mümkün olmadığı, sadece iddia ve savunuların söz konusu olduğu bir olayda erkek tekil bir kişi olarak değil, erkeklik kategorisi içinde değerlendirilecek ve hakkında öyle karar verilecektir.

Sonuç olarak şunu belirtmekte fayda var: Yusuf Said'in "sol ve feminist" bir örgütün üyesi olarak feminizmin hışmına maruz kalması daha derin bir tartışmayı gerekli kılmaktadır. Bu yazıda ayrıntısına girmeyecek olsam da, YDK gibi yapıların "devrimci şiddet" olarak meşrulaştırdığı ifşa ve linç mekanizması ne sadece solcularla ne de sadece erkeklerle sınırlıdır. Bu mekanizmanın 2019'daki TERF tartışmalarında Zeynep Direk, Yasemin Varlık, Ebru Pektaş, Hale Akay gibi feminist kadınlara karşı da işletildiğini hatırlatmak gerekir. Nitekim 2020'de bu kişiler LGBTİ Onur Haftası Düzenleme Komitesi tarafından ifşa etmeyi ve "hiyaza getirmeyi" amaçlayan "hormonlu domates" ödülleriyle layık görülmüşlerdi. Kadının biyolojik cinsiyetine inanan feminist kadınlara bile acımayan bu kültürün nerede duracağını kim bilebilir? Bu soruyu şöyle de sorabiliriz: "Devrimci şiddet" olarak meşrulaştırılan ifşa mekanizmasının meşruluk sınırını ne belirlemektedir? Eğer "ifşa" normatif olana en uzakta duranın normatif olana karşı elinde meşrulaşıyorsa herkes norma en uzak olanın söylem gücüne boyun eğmek zorunda kalmayacak mıdır?

Son olarak, belki başka bir yazıda açılması gereken bir noktaya daha değinmekte fayda var. Yusuf Said'in intiharıyla yeniden alevlenen tartışmaların bir ekseninde de –Aralık Feminist Kolektif'in açıklamasında görülebileceği üzere- Marksizm ve feminizm arasındaki geçmişi uzun yıllara dayanan gerilimin olduğunu belirtmek gerekiyor: Siyasal mücadelenin ekseninde "cinsiyet/cinsellik ve ataerki/heteronormativite" mi yer alacak yoksa "sınıf ve sermaye" mi? Nitekim Heidi Hartmann 45 yıl önce yazdığı "Marksizm ve Feminizmin Mutsuz Evliliği" yazısına bu gerçeği işaret ederek başlar:

"Marksizmi ve feminizmi son zamanlardaki birleştirme çabaları, feministler olarak bize tatmin edici gelmiyor, çünkü bu girişimler, feminist mücadeleyi sermayeye karşı verilen 'daha geniş'

mücadelenin kapsamı içine alıyor. Benzetmemizi sürdürürsek, ya daha sağlıklı bir evliliğe varmamız ya da boşanmamız gerekmektedir.”